

FOREDRAG. PRÆSENTATION. BETINGELSER:

BETINGELSER

Foredragshonorar 2500 kr. eller efter aftale.

Særlige arrangementer (rundvisninger o. lign.) som udgangspunkt 5000 kr eller efter aftale.

Foredragsholderen, CV:

Vilfred Friberg Hansen, f. 1942, cand. mag. i historie og engelsk, fhv. lektor ved Grenaa Gymnasium, bosat i Rønde, borgmester i Rønde Kommune 1990-93 og 1998-2006, borgmester i Syddjurs Kommune 2007-2009. Siden 2010 forfatter og foredragsholder.

Har siden 1979 udgivet lokalhistoriske artikler og bøger, især 12 bind af den lokalhistoriske årbog "Folk og Liv på Røndeegnen" i årene 1979 – 1996. 2005 udkom "Molslandet", 2013 – 2016 bøger om Kalø, Møllerup og Skærsø, 2010 – 2016 den lokalhistoriske årbog "Folk og Liv", samt senest 2019 "Folk og Liv omkring Kalø Vig" med temaerne "General Ryes march over Djursland 1849" og "Tistrup flyveplads, anlæg og udvikling".

PRÆSENTATION AF FOREDRAGENE:

KALØ. SLOTTET OG GODSET I 700 ÅR

Foredraget vil som titlen antyder, handle både om Kalø Slot, der i dag er blevet til Kalø slotsruin, og Kalø Gods, hvis karakteristiske bindingsværksbygninger ligger lige øst for Rønde. Foredragsholderen udgav bogen om Kalø med samme titel som foredraget i 2013, hvor det var 700 år siden, kong Erik Menved bød Kaløborgen bygget. I de 700 år har Kalø haft en omskiftelig tilværelse, i de første 350 år som kongeligt slot under skiftende lensmænd, og derefter som privat gods, først under slægten Reventlow og fra 1824 under den holstenske slægt Jenisch. Efter besættelsen blev Kalø konfiskeret af staten som tysk ejendom, en beslutning, der endnu er omstridt, men efter den sidste diskussion om Kalø's skæbne i 1990 står det fast, at Kalø ejes af den danske stat, og takket være Jenisch-familien er hele Kalø's unikke herregårdslandskab bevaret og kunne derfor ganske naturligt glide ind i Nationalpark Mols Bjerge, da nationalparken oprettedes i 2009.

MØLLERUP. FRA MARSK STIG TIL I DAG

Foredraget handler om såvel det gamle Møllerup som det helt moderne Møllerup, der kendes af mange fra TV-udsendelsesrækken "Godsejerne" og måske fra foredragsholderens bog om Møllerup, der udkom i 2015. Vi skal høre om marsk Stig og have et bud på, om han virkelig deltog i mordet på kong Erik Glipping i Finderup lade Sct. Cæcilienat 1286. Vi skal høre om Knud Gyldenstjerne, der rev marsk Stigs Møllerup ned og opførte det nuværende Møllerup, for at kunne tage stands-mæssigt imod sin fornemme brud Elisabeth Rosenkrantz. Desværre døde Knud Gyldenstjerne tre måneder efter brylluppet, hvorefter enken brugte sine kræfter på at forberede sin begravelse i Feldballe kirke, der skylder hende det meste af sin udsmykning. Endelig skal vi høre om slægten Carl, der overtog Møllerup i 1920, og hvis fjerde generation Anne Sophie og Stig Gamborg driver godset i dag. Legendarisk er her fru Kiss Carl, der var Danmarks bedste dressurrytter og drev Møllerup med stort stutteri og med hård hånd fra 1939 til 1967.

NATIONALPARK MOLS BJERGE

Vi skal høre om baggrunden for nationalparkens tilblivelse og for dens afgrænsning. Om landskabet og landskabsdannelsen i Syddjurs. Desuden skal vi høre om markante seværdigheder i Nationalparken, både landskaber og bygninger. Først og fremmest om Mols Bjerge med udsigtspunkter, især Trehøje og Agri Banehøj. Om landsbyerne Strandkær og Toggerbo. Om Kalø-landskabet og Kaløs historie. Om Danmarks første planlagte ferieby Femmøller Strand og dens skaber arkitekten Egil Fischer. Om Karen Blixens søster Ellen Dahl, der forærede Nedre Strandkær med husmandsbrug til Aarhus Universitet og dermed skabte grundlaget for det nuværende Molslaboratoriet. Om Øvre Strandkær, der var ejet af Møllerup, men blev købt af staten og nu er besøgscenter. Og endelig om debatten om endnu et besøgscenter i form af et velkomstcenter ved Kalø Slotsruin.

KALØVIG-EGNEN, MOLS OG DJURLAND

En præsentation af vores egn, landskabet og landskabsdannelsen, kultur og historie, emnerne varieres efter sted og publikum, samt aftale. Eksempler på temaer: landskab, slotte og herregårde, seværdigheder...

SKÆRSØ OG LA COUR-SLÆGTEN

Foredraget vil omhandle hele Skærsøs farverige historie fra middelalderen til i dag, men hovedvægten vil blive lagt på den kendte la Cour-slægts virke som ejere af Skærsø i tre generationer fra 1825 til 1933. La Cour-slægtens historie på Skærsø begynder med Lauritz Ulrik la Cours opkøb af fallitboet Skærsø på en auktion i 1825, og hans og hustruen Ellen Kirstines stædige virke for at gøre Skærsø til et mønsterbrug. Ellen Kirstine, der stammede fra Rolsøgaard, fødte ti børn, hvoraf den mest kendte blev opfinderen Poul la Cour på Askov. Jacob la Cour, der ejede Skærsø fra 1871 til 1912, fik 14 børn, hvoraf fire sønner blev hhv. ejere og forpagtere af Skærsø, før det blev solgt i 1933. Den mest kendte i kullet blev dog fabrikant Johs. F. la Cour, grundlæggeren af Pindstrup Mosebrug og Novopan. Han vil blive særligt omtalt på grund af sin betydning for udviklingen i hele området omkring Pindstrup, Stenvad, Auning m.m.

HACK KAMPMANN PÅ DJURLAND

Den store danske arkitekt Hack Kampmann, der er mest kendt for sine bygninger i Aarhus: Aarhus Teater, Erhvervsarkivet, Toldboden, Katedralskolen m. m., har også afsat markante aftryk på Djursland. Han var født i Ebeltoft og har tegnet byens Toldbod, der nu er glasmuseum. Han har som kongelig bygningsinspektør stået for opførelsen af tinghus, herredsfogedkontor og arrest i Hornslet (nu bibliotek og lokalarkiv), og han har gennem sit personlige venskab med Kaløs ejere opført en række markante bygninger på Kalø: Jagtslottet, Thyrahytten, hovedbygningens midterfløj, Strandhuset m. m.

HACK KAMPMANN OG HANS EFTERFØLGERE: ANTON ROSEN, AXEL HØEG-HANSEN OG EGIL FISCHER

Foredraget vil tage udgangspunkt i "den store mester" Hack Kampmanns byggerier på Djursland: Toldboden (nu Glasmuseet) i Ebeltoft, Jagtslottet og en række andre bygninger på Kalø, samt Ting- og arresthuset (nu bibliotek) i Hornslet. Men vi skal også høre om mesterens knap så kendte efterfølgere: Anton Rosen, der byggede Vedøs hovedbygning (ved Kolind), Høeg-Hansen, der formede det moderne Møllerup, samt Egil Fischer, der er kendt for byplan og bygninger, bl. a. Molskroen, ved Femmøller Strand.

FRA TIRSTRUP FLYVEPLADS TIL AARHUS AIRPORT, FLYVEPLADSENS ANLÆG OG UDVIKLING

Tyskerne anlagde Tirstrup Flyveplads i krigens sidste år. Hele skove, gårde, huse og en hel landsby, Stabrand, blev nedlagt for at skaffe plads til flyvepladsen, og hovedvejen mellem Aarhus og Grenaa blev "klippet" midt over. Tyske soldater og danske arbejdere indkvarteredes i beslaglagte bygninger – Taastrup forsamlingshus blev telefoncentral, Møllerups hovedbygning blev hovedsæde for 40 tyske officerer. I foråret 1945 bombede englænderne flere gange flyvepladsen. Foredraget bygger på beretninger af folk i området, der selv oplevede de dramatiske begivenheder.

Efter krigen blev Tirstrup Flyveplads overtaget af det danske militær, men fra 1947 blev der også tilladt civil flyvning derfra. Det udviklede sig til det nuværende Aarhus Airport, men bestemt ikke uden sværds slag, for en af ejerne, Aarhus, betragtede fra starten Tirstrup Lufthavn som en midlertidig nødløsning. Også den civile lufthavns historie er dramatisk – og det sidste ord i den sag er sikkert ikke sagt endnu.

I 2019 udkom bogen "Folk og Liv omkring Kalø Vig", hvor det ene hovedtema er Tirstrup flyveplads, især tyskerne anlæg af den og dens omformning til flygtningelejr i de første år efter krigen og endelig dens udvikling til Aarhus Lufthavn i dag. I forbindelse med foredraget kan bogen købes til favørpris 100 kr (normalpris 148 kr).

GENERAL RYES MARCH OVER DJURSLAND

I 1849 lykkedes det general Olaf Rye at gennemføre en af den danske militærhistories største bedrifter. Det lykkedes ham at lokke en større tysk styrke efter sig op gennem Jylland, og dermed væk fra det belejrede Fredericia. Det lykkedes også at få tyskerne til at tro, at marchen gik mod Limfjorden og sikkerhed i Nordjylland, men i stedet drejede Rye overraskende ind over Syd-Djursland, opbyggede en stærk befæstning i bakkerne ved Rønne og gik derfra mod Helgenæs, hvor der i forvejen var opbygget et stærkt skanseanlæg til beskyttelse af en udslibning af tropperne. Ryes tropper ankom til Fredericia, hvor danskerne dermed kom i overtal og vandt en bemærkelsesværdig sejr i udfaldet fra Fredericia 6. juli 1849. Det vendte krigslykken, og Treårskrigen endte med dansk sejr i 1851. Vilfred Friborg Hansen har forsket i de dramatiske dage på Djursland for godt 170 år siden og udgivet en bog, der kan købes ved foredraget til favørpris 100 kr. (titel: "Folk og Liv omkring Kalø Vig", hvor det andet hovedtema er Tirstrup Flyveplads).